

“อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ กับการระดมทุน Crowdfunding”

โดย พัทธิธีรา สุวรรณทัต
สำนักเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ
พฤศจิกายน ๒๕๕๖

MIT Technology Review ได้จัดให้ Crowdfunding หรือการระดมทุนจากมวลชน เป็นเทคโนโลยีอุบัติใหม่ (Emerging Technology) ที่น่าจับตามองในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ โดย Crowdfunding เป็นรูปแบบการระดมทุนแบบใหม่ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือระดมทุน (Funding Portal) ซึ่งคนที่มีเงินลงทุนน้อยก็สามารถลงทุนได้ โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือ Key Success ของโครงการ/กิจการ ที่จะสามารถระดมทุนแบบ Crowdfunding จะต้องสามารถเข้าถึงและเป็นที่ดึงดูดต่อผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนได้ในจำนวนมาก (Crowd) จึงน่าจะเป็นที่มาของความหมายของ Crowdfunding นั้นเอง

สาเหตุที่ทำให้ Crowdfunding เป็นเทคโนโลยีอุบัติใหม่ที่น่าจับตามองนั้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้มีการยกเว้นกฎหมายในการสนับสนุน ส่งเสริมการระดมทุนของผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (The Jumpstart Our Business Startups: JOBS Act) และสภาสหรัฐฯ ได้พิจารณาผ่านร่างกฎหมายดังกล่าวไปเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. ๒๐๑๒ โดยหลักการสำคัญที่ได้มีการแก้ไข คือ การระดมทุนของผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น เช่น การยกเว้นในการลงทะเบียนในตลาดของบริษัทที่ต้องการระดมทุน การยกเว้นเงินทุนขั้นต่ำที่ผู้ถือหุ้น (Shareholders) ร่วมลงทุน จึงทำให้การระดมทุนในรูปแบบนี้เป็นที่นิยมมากขึ้นในผู้ประกอบการ SMEs

เป็นที่ทราบกันดีว่าหากเจ้าของธุรกิจ การค้า/บริการ ที่ต้องการขยายกิจการให้เติบโตมากขึ้น ก็ต้องใช้เงินทุนในการดำเนินการพัฒนากิจการของตน ซึ่งหากทุนของตนเองไม่เพียงพอก็ต้องหาแหล่งทุนจากที่อื่น เช่น กองทุน Venture Capital หรืออาจจะนำกิจการเข้าสู่ทุนมหาชน โดยหากนักลงทุนที่อยากมีส่วนในการเป็นเจ้าของก็ต้องการพิจารณาทิศทาง/แนวโน้ม วงจรอุตสาหกรรม ผลตอบแทน และเลือกตัดสินใจในการนำเงินไปลงทุน โดยจะเป็นการลงทุนเน้นคุณค่าระยะยาวหรือระยะสั้นแบบเก็งกำไรก็ตามแต่ความถนัดของนักลงทุนแต่ละคน และผลตอบแทนตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ ซึ่งสถานที่/แหล่งที่เจ้าของกิจการและผู้สนใจจะเป็นเจ้าของกิจการจะสามารถร่วมกิจกรรมตกลงในการร่วมลงทุนกันก็คือ “ตลาด” และตลาดของการระดมทุนแบบ Crowdfunding ก็คือเว็บไซต์หรือ URL ต่าง ๆ ซึ่งเริ่มมีมากขึ้น โดยรูปแบบผลตอบแทนจากการระดมทุนก็มีแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับข้อกำหนดที่นักลงทุนจะแจ้งให้ผู้ลงทุนผ่านทางเว็บไซต์ ทั้งนี้ ข้อมูลจาก UK Crowdfunding Association (CFA) ให้ความหมายของรูปแบบผลตอบแทนออกเป็น ๓ รูปแบบหลัก ได้แก่ ๑) รูปแบบการบริจาค (donation) โดยผู้บริจาคอาจจะได้เพียงความรู้สึก/แรงจูงใจที่ดี จากการบริจาคเงินต่อโครงการนั้น ๆ เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้รับผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม หรือได้รับเป็นของขวัญ ผลิตภัณฑ์หรือบริการ ที่ได้จากโครงการระดมทุน เช่น ปกอัลบั้มรูปภาพ ตัวการ์ตูนงาน บริการข่าวสาร เป็นต้น ๒) รูปแบบเงินกู้ (debt) โดยนักลงทุนจะได้รับผลตอบแทนคืนเป็นเงินดอกเบี้ย และ ๓) รูปแบบเงินทุน (equity) คือ ผลตอบแทนในรูปแบบหุ้นของบริษัท/การเป็นหุ้นส่วน

WHAT อุตสาหกรรมบ้างใดที่เหมาะสมกับการลงทุน/ระดมทุนแบบ Crowdfunding ?

ตลาดหรือเว็บไซต์อาจจะกำหนดรูปแบบของผลิตภัณฑ์หรือบริการไว้ ซึ่งบางเว็บไซต์กำหนดผลิตภัณฑ์/บริการอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม จากการเข้าไปสำรวจในเว็บไซต์ต่าง ๆ ผู้ระดมทุนส่วนใหญ่จะมาจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งตามคำนิยามของ UNCTAD หมายถึง วัฏจักรของการสร้างสรรค์ การผลิต การกระจายสินค้าและบริการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางปัญญา (Intellectual capital) เป็นวัตถุดิบ

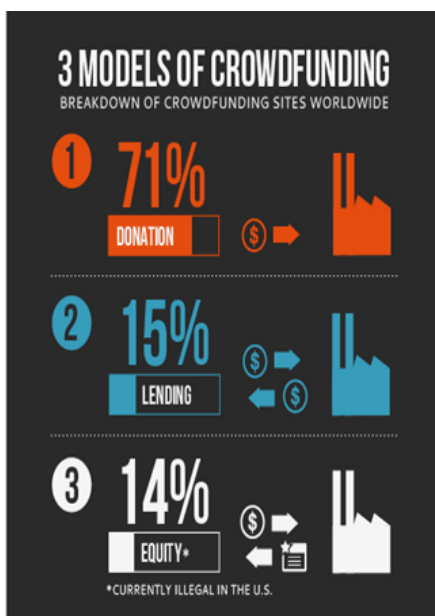
ขั้นต้น ตัวอย่างสถิติปี ค.ศ. ๒๐๑๒ เฉพาะจากเว็บไซต์ KickStarter.com ซึ่งจัดว่าเป็นเว็บไซต์ที่เป็นที่นิยมในการระดมทุนแบบ Crowdfunding พบว่ากลุ่มที่ได้รับเงินสนับสนุนมากที่สุด ๓ อันดับแรก คือกลุ่มภาพยนตร์ วิดีโอ เพลง และดีไซน์ โดยที่โครงการที่ได้เงินระดมทุนสูงสุด ๓ อันดับแรกจะมาจากกลุ่มเกมส์ กลุ่มดีไซน์ และกลุ่มการ์ตูน โดยพบว่าได้มีการระดมทุน crowdfunding ในทุกรูปแบบจากทั่วโลกเป็นเม็ดเงินถึง ๒.๖๖ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ที่มา: ผลการสำรวจจาก Massolution) และคาดว่าในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ จะมีเงินลงทุนเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ ๓๐ คิดเป็น ๕.๑ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

WHY ระดมทุนแบบ Crowdfunding?

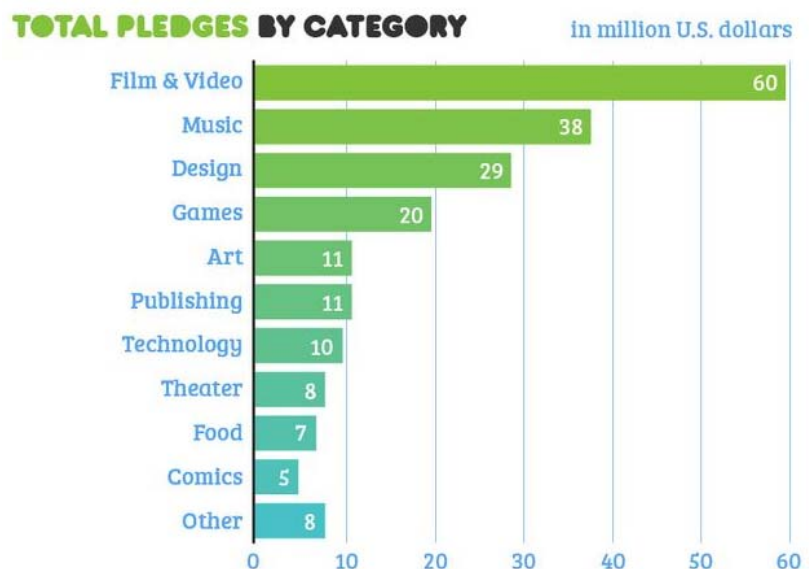
ด้วยช่องทางการตลาดที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นการโฆษณา เพื่อให้เข้าถึงผู้ที่สนใจและผู้ลงทุนได้ง่ายขึ้น ซึ่งมักจะลงประกาศเล่าถึงสินค้าหรือโครงการที่ตั้งใจจะทำ นำเสนอให้เกิดความน่าสนใจด้วยข้อมูล/คลิป/สไลด์ โดยไม่ต้องมีแผนการตลาดอย่างละเอียดประกอบมากมาย และขนาดการลงทุนจะเล็กจะใหญ่แค่ไหนก็ได้

WHO ทั้งหมดของผู้อยากจะระดมทุน และผู้อยากจะลงทุน?

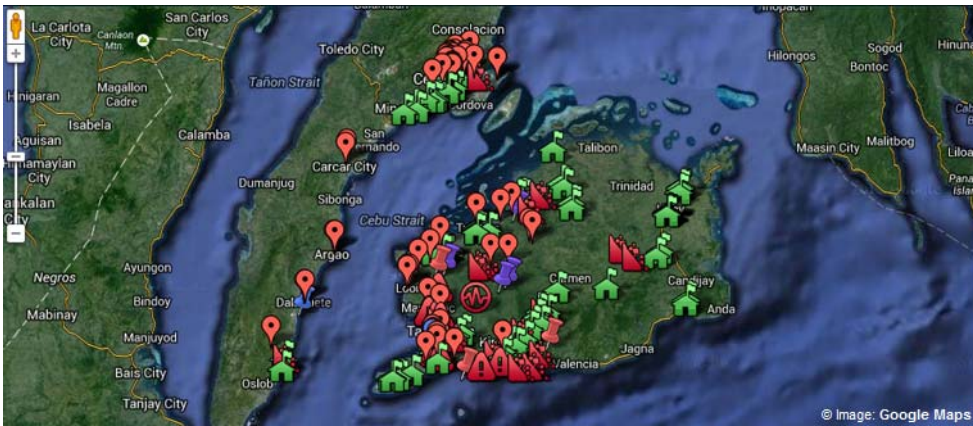
บริษัทขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs ที่อาจมีความคิดที่น่าสนใจ หากมีสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ก็จะดียิ่งขึ้น แต่ยังไม่ค่อยได้ โดยยังไม่ค่อยมีทุนที่จะนำไปต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์จริง ๆ เช่น มีการออกแบบตัวอย่างผลิตภัณฑ์ไว้ (Mock up design) โดยอาจจะนำเสนอ Mock up ให้นักลงทุนพิจารณาต่อไป ซึ่งข้อดีหลัก ๆ คือ ไม่ต้องมีการกู้ยืม หรือการค้ำประกันใด ๆ ต้นทุนในการโฆษณาต่ำ และที่สำคัญคือ นักลงทุนจะเป็นฝ่ายพิจารณาหรือหาโครงการที่อยากจะลงทุนเองอีกด้วย ในส่วนของนักลงทุน ต้องอย่าลืมว่าการลงทุนมีความเสี่ยง ซึ่งจะมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ บางคนเพียงแค่ต้องการให้ความคิดดี ๆ ที่ถูกใจคุณเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา

Source: www.crowdfunder.com

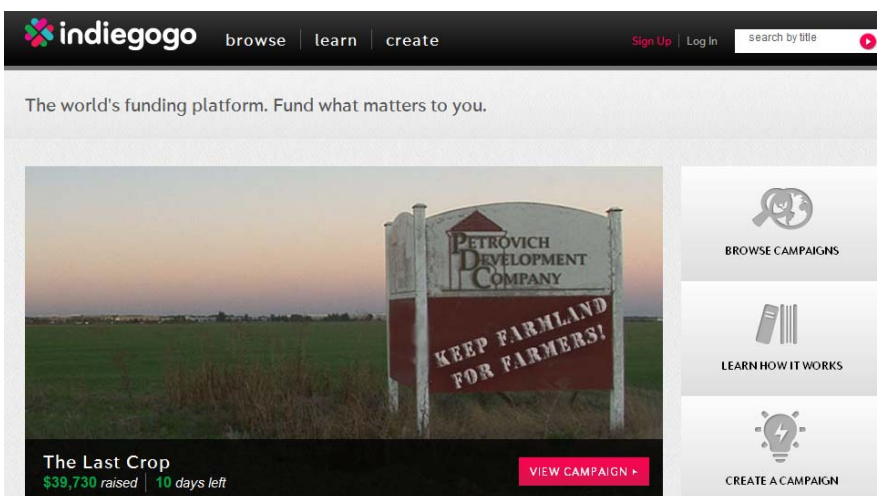
Source: Kickstarter, New York Times (April ๒๐๑๒)

ตัวอย่างโครงการการระดมทุนแบบ Donation เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย จากเหตุการณ์แผ่นดินไหวขนาด ๗.๒ ริกเตอร์ ที่เซบู ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๖

How ผู้อยากระดมทุนจะอย่างไร ?

เมื่อมี Campaign สินค้า โครงการ หรือบริการ ที่ต้องการจะระดมทุน เจ้าของโครงการจะต้องมี เป้าหมายของทุน หรือสิ่งที่ต้องการ และเข้าไปเลือกรูปแบบ (Platform) การลงทุนของ Crowdfunding ที่เหมาะสมกับโครงการ ซึ่งจะมีเงื่อนไขค่าธรรมเนียม (fee/commission) ที่แตกต่างกันไป เช่น เว็บไซต์ www.indiegogo.com มีรูปแบบการลงทุน ๒ รูปแบบ คือ Flexible Funding และ Fixed Funding ซึ่งทั้ง ๒ รูปแบบจะต้องมีการจ่ายค่าธรรมเนียม ๔% หากโครงการบรรลุผลตามเป้าหมาย แต่หากไม่สำเร็จตามเป้าหมาย สำหรับรูปแบบ Flexible ต้องมีการจ่ายค่าธรรมเนียม ๙% (โดยจะได้ส่วนที่ได้รับการระดมทุน) สำหรับ Fixed นั้นหากไม่ได้ตามเป้าหมาย ผู้ลงทุนจะได้รับการคืนเงินและเจ้าของโครงการไม่ต้องเสีย ค่าธรรมเนียม (เงื่อนไขนี้ ประกาศในเว็บไซต์เมื่อพฤศจิกายน ๒๕๕๖) นอกจากนี้ยังมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์และบริการที่ต้องการสนับสนุนแตกต่างกันไปด้วย (ตัวอย่างตามเว็บไซต์ในตาราง) โดยเจ้าของโครงการต้องมีความโปร่งใส สามารถแจ้งข้อมูลต้นทุนต่าง ๆ ที่ใช้จากการระดมทุนด้วย และที่สำคัญ นอกจาก Campaign จะเป็นสินค้า/บริการที่เป็นที่สนใจของนักลงทุนแล้ว ก็ต้องมีรูปแบบการสื่อสารที่สามารถดึงดูดความสนใจต่อ นักลงทุนด้วย (Appeal to people's passions and interests)

ตัวอย่างเว็บไซต์ : Indiegogo เริ่มต้นจากการระดมทุนให้กับผู้สร้างภาพยนตร์และผู้ที่มีโครงการสร้างภาพยนตร์ในงานภาพยนตร์ Sundance และมีการขยายไปสู่ธุรกิจขนาด เล็กอื่น ๆ ที่ต้องการขยายกิจการโดยเป็นโครงการที่มีแนวคิดที่โดดเด่น มีความยืดหยุ่น ต่อการบริหารจัดการ

Source : Indiegogo.com ณ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

Crowdfunding	ค่าธรรมเนียม	รูปแบบผลิตภัณฑ์/บริการ	Crowdfunding	ค่าธรรมเนียม	รูปแบบผลิตภัณฑ์/บริการ
AngelList	ฟรี	ธุรกิจเริ่มต้น	Lending Club	1.11-5%+ ธรรมเนียม	ธุรกิจขนาดเล็ก
ArtistShare	\$595 + \$12.95/month	เพลง	Microryza	8%	งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์
CircleUp	ไม่คงที่	ธุรกิจขนาดเล็ก	MicroVentures	10% + \$350	ธุรกิจขนาดเล็ก
Fundable	3.5% + ค่าธรรมเนียมรายเดือน	ธุรกิจขนาดเล็ก	Mosaic Inc.	1% ต่อปี	พลังงานแสงอาทิตย์
Fundly	5.9-7.9% + ค่าธรรมเนียมรายเดือน	การกุศล	Petridish.org	8-10%	งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์
GoFundMe	7.9% + \$0.30/transaction	การกุศล	PledgeMusic	15%	เพลง
GoGetFunding	7.9% + \$0.30/transaction	การกุศล	RocketHub	8-12%	ทุกรูปแบบ
Healthfundr	ไม่คงที่	ด้านสุขภาพและยา	Sellaband	ฟรี	เพลง
Indiegogo	2 โมเดล 4% หรือ 9%	ทุกรูปแบบ	Sponsume	4%	Creative
Kickstarter	8-10%	Creative	YouCaring	2-3% + \$0.30/transaction	การกุศล
Kopernik	12-13%	Technology			

ที่มา: ผู้เขียนดัดแปลงเฉพาะ Crowdfunding ที่รับโครงการจากทั่วโลกจาก <http://marketingmoxie.biz>

หมายเหตุ: เนื่องจากเงื่อนไขการระดมทุนในแต่ละเว็บไซต์อาจจะมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ผู้ประกอบการที่สนใจควรมีการตรวจสอบเงื่อนไขอีกครั้ง

วิธีการระดมทุน Crowdfunding ผ่านระบบสื่อสารในยุคปัจจุบันที่ง่ายขึ้นโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือช่วย ทำให้แนวคิด/โครงการที่ผู้ประกอบการต้องการจะระดมทุนสามารถเข้าถึงและแพร่กระจายไปสู่คนหมู่มากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังช่วยลดข้อจำกัดและอุปสรรคต่าง ๆ ของเจ้าของกิจการ เช่น การไม่สามารถกู้เงินลงทุนเนื่องจากไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือไม่มีธนาคารไหนสนใจ หรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุน Venture Capital จากความไม่พร้อมของแผนการตลาด แต่เนื่องจากทุกรูปแบบการระดมทุนย่อมมีทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายต่อผู้ประกอบการไทยเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องการนำเสนอผลงานจากระดับ Local ให้เข้าไปสายตาระดับ Global ให้ได้ ส่วนในแง่ประโยชน์เศรษฐกิจระดับมหภาคนั้น crowdfunding เปรียบเสมือนช่องทางการตลาดหรือด้านหน้าของห่วงโซ่อุตสาหกรรม ที่จะสามารถยกระดับของอุตสาหกรรมสนับสนุนต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ภาพยนตร์/เกมส์/วิดีโอ พัฒนาควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมกระดาษและสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

บรรณานุกรม:

- <http://marketingmoxie.biz/the-big-list-of-crowdfunding-sites/>
- <http://www.ukcfa.org.uk/>
- <http://www.crowdsourcing.org/editorial/crowdfunding-industry-trends-and-statistics-infographic/25662>
- <http://www.technologyreview.com/fromtheeditor/427649/10-emerging-technologies/>
- <https://www.icrowd.com/ea/article/view/61/international-investment-crowdfunding-success-puts-us-concerns-to-rest>